

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
проф. Шачковська Л.С.
30 серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВВ 1.04

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 Право
Освітня програма Право

Робоча програма з навчальної дисципліни «Правове регулювання захисту прав людини»
для здобувачів освіти спеціальності **081 Право**

Розробник: старший викладач кафедри соціальних і правових дисциплін Родік Тетяна
Петрівна

Робочу програму схвалено на засіданні **кафедри соціальних і правових дисциплін**

Протокол №1 від 30 серпня 2021 року

Завідувач кафедри

проф. Шачковська Л.С.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії
історичного факультету

Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії
історичного факультету

проф. Священко З.В.

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4 / 120	4 / 120
Курс	II	II
Семестр	IV	IV
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, у тому числі:	120	120
Аудиторні:	40	10
Лекційні	20	6
Семінарські / Практичні	20	4
Лабораторні	-	-
Самостійна робота	80	110
Індивідуальні завдання	-	-
Форма семестрового контролю	Залік	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу «Правове регулювання захисту прав людини» є підготовка професіоналів, які мають високу правосвідомість та правову культуру, володіють необхідними в їх наступній діяльності знаннями та практичними навичками для вирішення конкретних питань щодо захисту прав і свобод людини та громадянина; здатних самостійно орієнтуватися у законодавстві, що встановлює та гарантує прав і свободи людини та громадянина та уміло застосовувати його у практичній площині.

Завдання дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми є досягнення наступних компетентностей:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та потреби його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця в загальній системі знань про природу й суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій.

Повага до честі й гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Знання і розуміння основ права Європейського союзу.

Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів.

Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

Здатність до логічного, критичного й системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмними результатами вивчення дисципліни «Правове регулювання захисту прав людини» є :

Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

Робити короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю.

Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контекстів.

Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

Демонструвати потрібні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Застосовувати набуті знання в різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти й формувати обґрунтовані правові висновки.

Таким чином, у результаті вивчення навчальної дисципліни студент отримує: знання: основних нормативно-правових актів, які встановлюють та гарантують реалізацію прав і свобод людини та громадянина; проблем та напрямів вдосконалення відповідного законодавства; головних проблем, що виникають при реалізації прав і свобод людини та громадянина; системи міжнародних документів, що встановлюють міжнародні правозахисні механізми; вміння: застосовувати на практиці, узагальнювати і аналізувати нормативно-правовий матеріал законодавства, що регулює різні аспекти реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина; орієнтуватися в змінах та доповненнях до законодавства у цій сфері; розуміти напрям реформування правозахисних інституцій; приймати виважені рішення у відповідності до законодавства; проводити науково-правові дослідження з проблематики прав та свобод людини та громадянина; аналізувати та узагальнювати судову практику, у т. ч. Акти Конституційного Суду України, практику ЄСПЛ та використовувати відповідні результати для обґрунтування правової позиції, формування правових висновків; збирати документи, інші матеріали для вирішення правової проблеми, працювати з матеріалами справи, аналізувати їх, робити виписки, копії, обирати адекватні форми та засоби захисту прав та свобод людини і громадянина; складати акти застосування права відповідно до правового висновку у різних правових ситуаціях, заяви, скарги, процесуальні та інші документи правового характеру.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Загальні засади та стан дотримання та реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні

Тема 1. Історичні передумови сучасної концепції забезпечення прав і свобод людини

Передумови виникнення та формування прав людини. Основні етапи процесу правового регулювання відносин, пов'язаних із захистом прав людини. «Правове регулювання захисту прав людини» як наука та навчальна дисципліна. Предмет, методи та функції. Місце предмету «Правове регулювання захисту прав людини» в системі правових наук. Взаємодія предмету «Правове регулювання захисту прав людини» з іншими галузями права.

Тема 2. Основи загальної теорії прав і свобод людини і громадянина

Поняття та сутність прав людини. Основні властивості прав людини. Якісні та кількісні показники прав людини: зміст та обсяг прав людини. Класифікація прав людини і громадянина. Межі здійснення прав людини і громадянина. Українські ідеї про права і свободи людини та їх закріплення в правових та інших документах. Позитивізм та природно-правова теорія про права людини. Юридична антропологія як теорія та метод вивчення прав людини. Основні тенденції сучасного розвитку прав людини.

Тема 3. Типологія прав людини. Співвідношення понять права, свободи, інтереси людини

Співвідношення утвердження забезпечення, реалізації прав і свобод людини. Визначення механізму забезпечення прав і свобод людини. Механізми правового регулювання, реалізації, захисту, дотримання прав і свобод людини. Статична і динамічна складова механізму забезпечення прав і свобод людини.

Тема 4. Стан дотримання та реалізації прав і свобод людини та громадянина на сучасному етапі розвитку української державності

Загальні проблеми реалізації та дотримання конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. Формування правової держави та функціонування принципу верховенства права в Україні у контексті дотримання та реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина. Стан дотримання та реалізації громадянських (особистих), політичних, соціальних, економічних, культурних та екологічних прав і свобод. Органи влади та інститути громадянського суспільства, що здійснюють моніторинг дотримання конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. Міжнародні організації, які проводять аналіз дотримання та реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні.

Тема 5. Права і свободи людини як предмет міжнародного права

Права людини як предмет окремих галузей міжнародного права. Функції, принципи та стандарти міжнародного права захисту прав людини та основних свобод. Система міжнародного захисту прав людини та основних свобод.

Змістовий модуль II. Вітчизняні та міжнародні механізми захисту прав і свобод людини та громадянина

Тема 6. Правові засади захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні

Правова політика в галузі дотримання та захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. Форми реалізації правової політики у сфері захисту прав людини та громадянина. Поняття правового захисту прав особистості. Конституційні засади захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. Юридичне та соціальне значення Конституції України у сфері захисту прав особистості. Конституційні принципи в аспекті захисту прав і свобод людини та громадянина. Правозахисний потенціал цивільного законодавства. Трудове законодавство у контексті захисту прав людини. Захист конституційних прав і свобод адміністративно-правовими заходами. Кримінально-правовий захист конституційних прав і свобод. Правозахисний потенціал процесуальних галузей права. Удосконалення законодавства України в напрямі покращення захисту прав і свобод людини та громадянина.

Тема 7. Інституційний механізм захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні

Поняття та система інституційного механізму захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. Адміністративний порядок оскарження рішень та дій або бездіяльності органів виконавчої влади та посадових осіб. Судовий захист прав і свобод. Захист прав і свобод під час розгляду цивільних та кримінальних справ у судах загальної юрисдикції. Діяльність спеціалізованих судів у напрямі захисту прав і свобод людини та громадянина. Конституційний Суд України у механізмі захисту прав людини. Правові позиції органу конституційної юрисдикції у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина. Діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Прокуратура України в механізмі захисту прав людини. Роль прокурорського нагляду у контексті захисту прав людини та громадянина. Правозахисний потенціал органів внутрішніх справ. Роль органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав людини та громадянина. Діяльність правозахисних організацій та інших інститутів громадянського суспільства в Україні

Тема 8. Діяльність Організації Об'єднаних Націй у напрямі захисту прав людини

Статут ООН та Міжнародний б'ль про права у контексті захисту прав людини. Роль головних та допоміжних органів ООН у міжнародному захисті прав людини. Функціонування конвенційного контрольного механізму захисту прав людини. Розгляд індивідуальних скарг. Застосування сили та інших заходів для захисту прав людини від злочинних посягань. Розуміння сутності гуманітарної інтервенції та міжнародно-правових засад її застосування.

Тема 9. Європейська система захисту прав людини

Значимість Європейської конвенції про захист прав і основних свобод. Правозахисний механізм, що нею передбачається. Ступень реалізації та застосування на українських теренах Євро конвенції. Організація та функціонування Європейського суду з прав людини. Правовий механізм звернення до Європейського суду з прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини, у тому числі стосовно України, їх значимість. Правові позиції Європейського суду з прав людини.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	П	лаб.	інд.	С. р.		л	П	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
<u>Змістовий модуль I. Загальні засади та стан дотримання та реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні</u>												
Тема 1. Історичні передумови сучасної концепції забезпечення прав і свобод людини	12	2	2			8	14	2				12
Тема 2. Основи загальної теорії прав і свобод людини і громадянина	12	2	2			8	14	2				12

Тема 3. Типологія прав людини. Співвідношення понять права, свободи, інтереси людини	12	2	2			8	12					12
Тема 4. Стан дотримання та реалізації прав і свобод людини та громадянина на сучасному етапі розвитку української державності	16	2	2			12	14		2			12
Тема 5. Права і свободи людини як предмет міжнародного права	12	2	2			8	12					12
Разом за змістовим модулем I	64	10	10			44	66	4	2			60
Змістовий модуль II. Вітчизняні та міжнародні механізми захисту прав і свобод людини та громадянина												
Тема 6. Правові засади захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні	20	4	4			12	14	2				12
Тема 7. Інституційний механізм захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні	12	2	2			8	16		2			14
Тема 8. Діяльність Організації Об'єднаних Націй у напрямі захисту прав людини	12	2	2			8	12					12
Тема 9. Європейська система захисту прав людини	12	2	2			8	12					12
Разом за змістовим модулем II	56	10	10			36	54	2	2			50
Усього годин	120	20	20			80	120	6	4			110
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин	120	20	20			80	120	6	4			110

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Історичні передумови сучасної концепції забезпечення прав і свобод людини	2	
2.	Тема 2. Основи загальної теорії прав і свобод людини і громадянина	2	
3.	Тема 3. Типологія прав людини. Співвідношення понять права, свободи, інтереси людини	2	
4.	Тема 4. Стан дотримання та реалізації прав і свобод людини та громадянина на сучасному етапі розвитку української державності	2	2
5.	Тема 5. Права і свободи людини як предмет міжнародного права	2	
6.	Тема 6. Правові засади захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні	4	
7.	Тема 7. Інституційний механізм захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні	2	2
8.	Тема 8. Діяльність Організації Об'єднаних Націй у напрямі захисту прав людини	2	
9.	Тема 9. Європейська система захисту прав людини	2	
	Усього годин	20	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Історичні передумови сучасної концепції забезпечення прав і свобод людини	8	12
2.	Основи загальної теорії прав і свобод людини і громадянина	8	12
3.	Типологія прав людини. Співвідношення понять права, свободи, інтереси людини	8	12
4.	Стан дотримання та реалізації прав і свобод людини та громадянина на сучасному етапі розвитку української державності	12	12
5.	Права і свободи людини як предмет міжнародного права	8	12
6.	Правові засади захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні	12	12
7.	Інституційний механізм захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні	8	14
8.	Діяльність Організації Об'єднаних Націй у напрямі захисту прав людини	8	12
9.	Європейська система захисту прав людини	8	12
	Усього годин	80	110

8. Індивідуальні завдання

Форми (за вибором):

1. Складання словника базових понять.
2. Підготовка схем для пояснення правових явищ, понять, тем.
3. Анотація прочитаної додаткової літератури.
4. Підготовка презентацій та реферативів на запропоновані теми.

ТЕМАТИКА ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА РЕФЕРАТИВ:

1. Загальна характеристика юридичного (правового) механізму. Елементи та умови функціонування механізму: функції елементів, норми права, юридичні факти, правовідносини, акти реалізації.
2. Суб'єкти правовідносин із забезпечення прав і свобод людини.
3. Зміст і співвідношення механізмів забезпечення, реалізації, захисту, дотримання прав і свобод людини.
4. Визначення механізму забезпечення прав і свобод людини.
5. Механізми правового регулювання, реалізації, захисту, дотримання прав і свобод людини.
6. Статична і динамічна складова механізму забезпечення прав і свобод людини.
7. Людина як об'єкт і суб'єкт в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
8. Людина - найвища соціальна цінність, критерії визначення.
9. Людина – об'єкт і суб'єкт забезпечення прав і свобод.
10. Визначення прав і свобод людини.
11. Поняття, категорії групи, покоління прав і свобод людини.
12. Мораль, справедливість і право як сфери реалізації прав і свобод людини.
13. Гідність, правові інтереси, потреби людини в спектрі прав і свобод людини.
14. Значимість верховенства права в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
15. Сутність верховенства права як основи механізму забезпечення прав і свобод людини.
16. Принципи верховенства права і їх впровадження в процес забезпечення прав і свобод людини.
- Перспективи удосконалення механізму забезпечення прав і свобод людини через призму верховенства права.
18. Президент держави в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
19. Повноваження Президента України щодо забезпечення прав людини.
20. Гарантування прав і свобод людини як конституційна функція Президента України.
21. Функції Верховної Ради України як суб'єкта механізму забезпечення прав і свобод людини.
22. Законодавчі повноваження Верховної Ради України щодо прав і свобод людини.
23. Функції Верховної ради щодо забезпечення прав і свобод людини (установча, контрольна, координуюча та ін.)
24. Органи виконавчої влади як суб'єкти механізму забезпечення прав і свобод людини.
25. Розподіл функцій щодо забезпечення прав і свобод людини відповідно системи органів виконавчої влади.
26. Повноваження та відповідальність посадових осіб органів виконавчої влади в механізмі забезпечення прав і свобод людини
27. Судові органи в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
28. Роль Конституційного суду України в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
29. Забезпечення судами прав і свобод людини в системі кримінального судочинства.
30. Забезпечення судами прав і свобод людини в системі цивільно- правового судочинства.

9. Методи навчання

- лекції з використанням сучасних інформаційних технологій;
- семінарські заняття з використанням в процесі обговорення питань інтерактивних методів.

10. Методи контролю

- поточне оцінювання на семінарських заняттях;
- модульний контроль;
- оцінка за ІНДЗ;
- підсумковий контроль.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Відмінно А 90-100 б	<p>Студент має глибокі, міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати основні дефініції, використовуючи наукову термінологію, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми становлення та розвитку актуальних проблем застосування адміністративного права та процесу.</p> <p>Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу положень доказового права.</p> <p>Володіє здібностями до організації самостійного вивчення окремих питань курсу, самостійного і творчого виконання індивідуального завдання, завдань до семінарських та інших занять, а також самостійної роботи з науковою, навчально-методичною літературою.</p>
Добре В 82-89 б	<p>Студент має міцні, ґрунтовні знання, виконує практичну роботу без помилок, але може допустити деякі незначні понятійні неточності у формулюваннях та класифікації. Знає основні проблеми застосування адміністративного права та процесу. Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання з доказового права.</p> <p>Володіє здібностями до організації самостійного вивчення окремих питань курсу, самостійного і творчого виконання індивідуального завдання, завдань до семінарських та інших занять, а також самостійної роботи з науковою, навчально-методичною літературою.</p>
Добре С 75-81 б	<p>Студент знає програмний матеріал повністю, але допускає незначні помилки у процесі аналізу положень проблеми становлення та розвитку адміністративного права та процесу.</p> <p>Менш активно реалізує свої здібності щодо організації самостійного вивчення окремих питань курсу, самостійного і творчого виконання індивідуального завдання, завдань до семінарських та інших занять, а також самостійної роботи з науковою, навчально-методичною літературою.</p>
Задовільно D 69-74 б	<p>Студент знає основні питання курсу, має уявлення про основні проблеми становлення та розвитку адміністративного права та процесу, але допускає помилки у процесі аналізу положень актів чинного законодавства України, у процесі аналізу та моделювання правових ситуацій.</p> <p>В цілому його знання мають загальний, неглибокий і несистемний характер. Має деякі прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях.</p> <p>Відповіді студента часто не підкріплені посиланнями на акти чинного законодавства, практичними прикладами з життя. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні.</p> <p>Не завжди в повній мірі може організувати самостійне вивчення</p>

	окремих питань курсу, самостійне і творче виконання індивідуального завдання, завдань до семінарських та інших занять, а також самостійну роботу з науковою, навчально-методичною літературою.
Задовільно E 60-68 б	Студент знає основні теми курсу, має уявлення про основні проблеми становлення та розвитку адміністративного права та процесу, але його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях. Не здатний самостійно давати характеристику та оцінку основним юридичним поняттям та категоріям, не розуміє актуальності при використанні досвіду минулого.
Незадовільно FX 35-59 б	Студент має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, розкриття основних процесів та понять відбувається на побутовому рівні. Практичні навички на рівні розпізнавання.
Незадовільно F 0-34 б	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

12. Розподіл балів, які отримують студенти Денна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота															ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		
40								40							20	

Заочна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота										ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			
40					40					20	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	
82-89	B	добре	

75-81	C	задовільно	зараховано
69-74	D		
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

1. Колодій А.М. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні. К.: Правова єдність, 2008. 350 с.
2. Пазенок А.С. Права та свободи людини і громадянина. К.: Академвидав, 2010. 175 с.
3. Захаров Є. Права людини в Україні. Харків: Права людини, 2006. 349 с.
4. Петков С. В. Забезпечення прав людини правоохоронними органами. Київ : КНТ, 2019. 240 с.
5. Енциклопедія прав людини: соціально-педагогічний аспект / За заг ред. Н. А. Сейко. Житомир : Волинь, 2014. 219 с.
6. Конституційне право України: Навч. посібник / Упоряд. І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків, К. : Центр учбової літератури, 2017. 217 с.
7. Конституційне право України: Підручник/ За ред. Ю. М. Тодика, В. С.. К. : Видавничий Дім, 2002. 544 с.
8. Конституційне право України: Підручник / Кравченко В. В., К.: Атіка, 2007. 590 с.
9. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: навч.-практ. посіб. / Т.І. Дудаш. К.: Алерта, 2013. 368 с.
10. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні: Навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2004. 336 с.
11. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. - Т. 2 / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. К.: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «Юридична думка», 2008. 800 с.
12. Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні / За редакцією академіка НАН України Ю.С. Шемшученка. К.: Видавництво «Юридична думка», 2008. 252 с.
13. Конституція України. Науково-практичний коментар [текст] Станом на 15 травня 2018 р. / за заг. ред. Чижмарь К. І. та Лавриновича О. В. К.: Видавничий дім «Професіонал», 2018. 290 с.
14. Конституція України : наук.-практ. коментар / В. Б. Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін [та ін.]. Х.: Право, К.: Ін Юре, 2003.
15. Летнянчин Л.І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики /Л.І Летнянчин. Х., 2002. 211 с.
16. Антонович М.М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини. К.: КМ АCADEMIA, 2000. 261 с.
17. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. 2-е вид. Київ: Юрінформ, 1992. 200 с.
18. Проблеми реалізації прав і свобод людини та громадянина в Україні: Монографія / Кол. авторів; За ред. Н.М. Оніщенко, .В. Зайчука. К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. 424 с.
19. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2004. 464 с.
20. Молдован В.В., Чулінда Л.І. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина : навч. посібн. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 206 с.

21. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України): навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 376 с.

22. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. / Т. І. Дудаш. 3-тє вид. К.: Алерта, 2016. 488 с.

23. Петков С. В. Забезпечення прав людини правоохоронними органами. Київ: КНТ, 2019. 240 с.

Допоміжна:

1. Аврамова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми / О. Аврамова, О. Жидкова // Право України. 2010. № 2. С. 101–107.

2. Аль-Сулайбі Муса. Юридична природа міжнародних стандартів прав людини // Право України. 2000. №9. С. 116–119.

3. Антонович М. Права національних меншин в Україні: національне законодавство та міжнародно-правові стандарти // Право України. 2004. №6. С. 9–13.

4. Барабаш Ю. Преюдиціальність рішень Конституційного Суду України: проблемні питання теорії та практики / Ю. Барабаш // Право України. 2010. № 6.

5. Бережний Я. Законодавче закріплення поняття права на свободу совісті на тлі буржуазних революцій // Право України. 2002. №10. С. 129–132.

6. Білоскурська О. Питання типології конституційних обов'язків людини і громадянина / О. Білоскурська // Юридична Україна. 2010. № 9. С. 21.

7. Білоскурська О. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини - головний обов'язок держави / О. Білоскурська // Право України. 2011. № 7. С. 169–174.

8. Гладкіх В. Соціальні права громадян в аспекті формування України як соціальної держави // Право України. 2005. №10. С. 57–60.

9. Олійник П. Ідея свободи та недоторканності людини у стародавні часи // Право України. 2002. №10. С. 126–128.

10. Пазенюк А. Системний підхід у науковому дослідженні прав людини / А. Пазенюк // Держава і право. 2005. Вип. 28. С. 230–236.

11. Погорілко В. Ф. Конституційне право України : підруч. / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за заг. ред. проф. В. Л. Федоренка. К.: КНТ, Ліра-К, 2011.

12. Права людини і модернізація Конституції України // Право України. 2015. № 10.

13. Ладиченко В. Взаємозв'язок права і свободи / В. Ладиченко // Юридична Україна. 2011. № 10. С. 4–9.

14. Марущак А.І. Свобода слова та інформація з обмеженим доступом: співвідношення понять // Бюлетень Міністерства юстиції. 2005. №6(44). С. 44–48.

15. Марцеляк О. Омбудсман з прав дитини: проблема формування і розвитку у світі і в Україні // Право України. 2003. №10. С. 44–48.

16. Марцеляк О. Статус і функціонування регіональних представницьких омбудсманів: світовий досвід // Право України. 2004. №1. С. 149–153.

17. Мілова Т.М. Культурний (духовний) вимір основ конституційного ладу України // Право та управління. 2011. № 2. С. 246–254.

18. Німченко В. Референдум як форма народовладдя потребує конституційного врегулювання // Право України. 2013. №6. С. 235–241.

14. Інформаційні ресурси

1. Нормативна база.

2. Інтернет:

- <http://buklib.net/>
- <http://chitalka.info.po>
- <http://pidruchniki.com.ua>

3. Матеріали розміщені на веб-сторінках:

- www.education.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України,
- www.nduv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки імені Вернадського